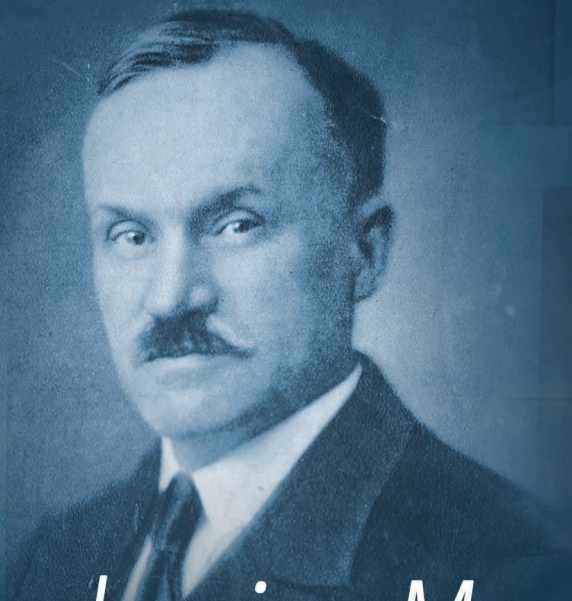

Dr. Jankovics Marcell

Egy felvidéki író újrafelfedezése

EMLÉKKONFERENCIA
JANKOVICS MARCELL SZÜLETÉSÉNEK
150. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

150

2024. NOVEMBER 7.
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

MEGNYITÓ

10:00–10:05

Csáji László Koppány, a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója

10:05–10:10

Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

PROGRAM

1. SZEKCIÓ

Szekcióvezető: **Márkus Béla**

10:10–10:30

■ **Filep Tamás Gusztáv**

A pozsonyi főhatalomváltás és a húsz év, ami utána következett

10:30–10:50

■ **Szörényi László**

Dr. Jankovics Marcell *Egy század legendái* című generációs családrejéne

10:50–11:10

■ **Rózsafalvi Zsuzsanna**

Dr. Jankovics Marcell pályakezdése a korabeli kritika tükrében

11:10–11:30

■ **Kurcz Ádám István**

Kortársak és volt ellenfelek dr. Jankovics Marcellről

11:30–11:45

Diskusszió

11:45–12:15

Kávészünet

2. SZEKCIÓ

Szekcióvezető: **Filep Tamás Gusztáv**

12:15–12:35

■ **Blró Dániel**

Dr. Jankovics Marcell, az utazó lélekfotográfus

12:35–12:55

■ **Kis Domokos Dániel**

Bárá Eötvös Ilona és Rolanda a Dolomitokban – A hegymászó dr. Jankovics Marcell tudósításai

12:55–13:15

■ **Márkus Béla**

Dr. Jankovics Marcell: *Száz perc*

13:15–13:35

■ **Méry János**

Dr. Jankovics Marcell pályakezdése és a Kossuth Lajosnál tett két látogatásának hatása kezdeti éveire

13:35–13:50

Diskusszió

A konferencia Méry János, az MMA művészeti ösztöndíjasa szakmai szervezésében valósul meg.

FILEP TAMÁS GUSZTÁV

kutató, HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet

A pozsonyi főhatalomváltás és a húsz év, ami utána következett

A már Csehszlovákiában szocializálódott első magyar nemzedék tagjainak egy-egy írása alapján dr. Jankovics Marcellt a magyar konzervatív, „úri” szemlélet képviselőjeként tartották számon. Valójában függetlenségpártiként az őszirózsás forradalom idején hatalomra jutott koalícióhoz tartozott. 1918–1919-ben fontos szerepe volt a város életében, és tanúja volt a legjelentősebb eseményeknek. Tagja volt a Magyar Nemzeti Tanács végrehajtó-bizottságának, tolmácsa a Pozsonyt megszálló cseh legionisták olasz parancsnokának, utóbb az internáltság viszonyait is meg tapasztalta. Az előadás a szerző életének és a város történetének két világháború közötti szakaszáról szól, forrásként használva Jankovics *Húsz esztendő Pozsonyban* című munkáját is.

SZÖRÉNYI LÁSZLÓ

író, irodalomtörténész, műfordító, a Magyar Művészeti Akadémia tagja

Dr. Jankovics Marcell *Egy század legendái* című generációs családrejénye

A dr. Jankovics Marcell *Egy század legendái* című generációs családrejényéről szóló előadásban az előadó a mű keletkezésének kultúrtörténeti hátterét és a mű irodalomelméleti jelentőségét ismerteti. Dr. Jankovics Marcell így írt saját regényéről: „*Egy század legendái... A címet szabadon vettem Hugó Viktor után (La Légende des siècles). Nem lírikus-epikai ciklus, még csak nem is regény. Csak néhány kis epizód száz esztendőből, magyar névtelenek életéből. Egyetlen család sorsából. Dédapák, nagyapák, apák és fiúk keserves sorsa, négy nemzedéké.*”

DR. RÓZSAFALVI ZSUZSANNA

főosztályvezető, Petőfi Irodalmi Múzeum Kézirattár

Dr. Jankovics Marcell pályakezdése a korabeli kritika tükrében

Dr. Jankovics Marcell első, 1894-ben megjelent, verseket tartalmazó kötetét, a *Búzavirágokat* – mely a Felvidék egyik legismertebb kiadójánál, a Stampfelnél jelent meg – mérsékelt figyelem kísérte. Következő, 1903-as verses gyűjteményéből, a *Költeményekből* a Vasárnapi Újság közölt mutatványokat, és Schöpfung Aladár írt róla rövid, de méltató kritikát, miként ezt követő prózai könyvéről, az 1913-ban kiadásra került *Kis barátom könyvéről* is. Előadásomban e pályakezdést mutatom be irodalmi és kiadói kontextusában, kitekintve a későbbi pályaszakasz azon pontjaira, amelyek Schöpfung Aladár kritikai és szerkesztői életművét összekapcsolják Jankovicséval.

DR. KURCZ ÁDÁM ISTVÁN

osztályvezető, Oktatási Hivatal Honlap- és Kiadványszerkesztési Osztály

Kortársak és volt ellenfelek dr. Jankovics Marcellről

Az alapvetően konzervatív ízlésvilágú dr. Jankovics Marcell tevékenységének jelentőségét a második világháború utáni utókor emlékezete ellentétes ideológiai szempontok miatt kisebbiteni igyekezett, de most már ideje a reális és elfogulatlan szemlélet szerinti történelmi, kulturális, esztétikai rehabilitációnak. Annál is inkább, mivel műveiben leírt erkölcsi útmutatása, írásait formáló kivételes tudása, olvasottsága, nyelvtudásával kialakított világképe s legfőképp korunk embere számára tolmácsolts üzenetei olyan értékek, melyekre nagy szükség van mai világunkban. Ehhez a rehabilitációhoz szolgál adalékokkal az előadás Szalatnai Rezső, Győry Dezső, Balogh Edgár és Alapi Gyula írásainak, időskori visszaemlékezéseinek felvillantásával.

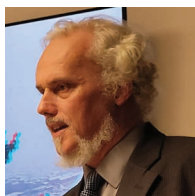

BIRÓ DÁNIEL

szerkesztő, ELBIDA Projekt

Jankovics Marcell, az utazó lélekfotográfus

Dr. Jankovics Marcell a huszadik század első évtizedeinek emblemikus alakja volt. Íróként, politikusként, ügyvédként, hegymászóként és a szlovenszkói kulturális élet cselekvő szereplőjeként is nyomot hagyott a magyar történelemben. Sokszínű írói munkásságának minden szakasza tükrözte különleges személyiségét. Saját elmondása szerint a háború utáni években sokat bolyongott a világban, amely utazások élményeiből több meghatározó mű is született. Az *Észak szigetei*, a *Hangok a távolból* és a *Kikötők* című könyvei a magyar utazási irodalom különleges és figyelemre méltó darabjai, amelyekben a szerző a személyes élményei mellett filozófiai és kulturális kérdésekkel is foglalkozik.

DR. KIS DOMOKOS DÁNIEL PhD

tudományos kutató, Országos Széchényi Könyvtár

Báró Eötvös Ilona és Rolanda a Dolomitokban – A hegymászó dr. Jankovics Marcell tudósításai

Dr. Jankovics Marcell, a felvidéki közéleti személy, ügyvéd, író, irodalomszervező kora egyik ismert hegymászója is volt, így a XIX. és XX. század fordulóján Eötvös Loránddal és két lányával, Ilonával és Rolandával szorosabb ismeretségbe került. Ő volt az első, aki a zárkózott Eötvösök hegymászó bravúráiról hírt adott, és részletesen, az értő hegymászó szemével örökítette meg a Tofana di Rozes déli falának és a Diavolo sziklatornyának első megmászását, amit azután – a látott sikeren felbuzdulva – az első mászók tapasztalataival maga is véghezvitt. Az *Úttalan utakon* című 1903-as könyvét egyenesen a két sportos bárónőnek ajánlotta. A szerző még számos munkájában ír a hegycsúcsok meghódításáról. Későbbi visszaemlékezésében is többször vall ezekről az irodalmi szárnypróbálkozásairól és hegymászó emlékeiről.

A szerző kéziratban lévő, több mint hatvan év emlékeit részletesen felvillantó önéletrajzi „esszékötetében”, a *Száz percben a hegyek*, az átél magashegyi túrák, sziklamászások, csúcstámadások sokszor előfordulnak, s az Eötvös lányokról egy kedves, már-már anekdotisztikus történetet is előad.

MÁRKUS BÉLA

irodalomtörténész, kritikus

Dr. Jankovics Marcell: *Száz perc*

Jankovics hagyatékban maradt kötetét egy 1945. november 3-án írt ajánlósszerű előszóval indította volna útjára az olvasóig, ha akad kiadó a megjelentetésére. „Száz perc... – emelte ki a hetvenedik életévén túl lévő dr. Jankovics Marcell, majd így folytatta: – *Az itt feljegyzett száz perc, akár más ember szólt hozzám, akár a sors titkos szava – e száz perc, akár esemény vetülete, álmodott jövő délibábja vagy köznap jelentéktelensége, nekem mindig forduló volt.*” Az emlékiratok, önéletrajzok szerzői, tette hozzá, „szeretnek a legjobb tükör elé állni”. Ő azonban még gyermekkorában meglátta, hogy „*árva kis somogyi pusztánk ősemberei, szegény legények, pásztorok, a Maglaj felé induló huszárok beérték egy-egy eltörtött tükörcseréppel. Fölemelték a földről és büszkén belenéztek.*” „*Ez a száz perc is mind ilyen apró tükörcserép. Belenézek. Meglátom mindegyikben magamat, gyerekarccal, barna fürtökkel, szürke fejjel, de meglátja mindenki azt a kort is, melyből azt a percet kiragadtam, és kérve-kértem, ne menj el a süllyedő végtelenbe – maradj velem!*”

A *Száz perc* a szerző születésének évétől, 1874-től idézi fel a személyes sors mellett a nemzet, az ország sorsának alakulását is, a történelmi eseményeket, a világháborúk pusztításait éppúgy, mint a Trianon után kisebbségi alávetettségbe juttatott felvidéki, pozsonyi magyarság helyzetét. Előadásmódja egyszerre tényszerű és lírai, poétikus és szellemes, csattanósan anekdotikus.

MÉRY JÁNOS

az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram művészeti ösztöndíjasa

Dr. Jankovics Marcell ifjúkori látogatásai Kossuth Lajosnál és hatása pályafutása kezdeti éveire

Dr. Jankovics Marcell már gyermekkora óta alkotott útleírásokat és verseket. Azonban mivel ügyvédként, majd országgyűlési képviselőként tevékenykedett, nem vagy csak alig volt ideje az alkotással foglalkozni, elsősorban útleírásokat, hegymászásról szóló műveket szerzett. Nagy hatással volt rá, mikor két nyarat töltött Turinban nagyapja sógoránál, Kossuth Lajosnál. Írói, újságírói pályakezdése csak 1918 utánra tehető, ekkor ugyanis 44 évesen Pozsony város megbecsült polgáraként kezdett novellákat írni, miután az egyik téli estét bekopogott hozzá Kumlik Emil, a pozsonyi tudományegyetem könyvtárosa, és jelezte, hogy szükség van rá a továbbiakban.

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani
Kutatóintézet